

מדינת ישראל
משרד החינוך
יו"ר המזכירות הפדגוגית

Head of Pedagogical Affairs
י"ז בטבת תשע"ו
29/12/2015
מס' סימוכין: 0 6333117

رئيس السكرتارية التربوية

לכבוד דר' שלמה הרציג
מפמ"ר ספרות
פנימי

שלום רב,

הנדון: גדר חיה/ מאת: דורית רביניאן

וועדת המקצוע של ספרות בחינוך הממלכתי המליצה לכלול את את הרומן "גדר חיה" מאת דורית רביניאן, בתכנית הלימודים של חמש יחידות לבגרות כיצירת בחירה. נערכו דיונים רבים בנושא זה עם מנהלת אגף חברה ורוח במזכירות הפדגוגית שאף נפגשה עם חברי וועדת המקצוע וכן התקיימה שיחה עם דר' שלמה הרציג מפמ"ר ספרות ועם המדריכה הארצית הגר אור. כמו כן, נערכה חשיבה והתייעצות עם אנשי חינוך: מורים ומנהלים על מנת לשמוע מגוון דעות.

כדי להבין את מערכת השיקולים שליוו את ההחלטה שתובא בהמשך, להלן תיאור תהליך אישור תכנית לימודים:

- א. וועדת המקצוע ממליצה לאשר תכנית לימודים. במקרה זה הכללת יצירה ספרותית בתכנית הלימודים, על סמך שיקולים מקצועיים – חשיבותה של היצירה מבחינה ספרותית ושיקולים חינוכיים ופדגוגיים.
- ב. התכנית מוגשת בחתימת יו"ר וועדת המקצוע והמפמ"ר, להמלצת מנהל אגף המקצועות במזכירות הפדגוגית.
- ג. מנהל/ת האגף מביא את התכנית בצרוף המלצתו או הסתייגותו לאישור וחתימת יו"ר המזכירות הפדגוגית.

יש להדגיש כי ההתאמה הדיסציפלינארית של התכנים נמצאת בסמכות הוועדה בלבד. תפקיד מנהל/ת האגף ויו"ר המזכירות הפדגוגית הוא להפעיל שיקולים חינוכיים, ציבוריים ופדגוגיים מערכתיים או שיקולים הקשורים במדיניות המשרד, ועל בסיס השיקולים הללו להעיר על התוכנית ולבקש מוועדת המקצוע להכניס בתכנית שינויים כתנאי לאישורה.

להלן השיקולים בעד ונגד הכללת היצירה בתכנית הלימודים:

בעד הכללת היצירה:

1. אפשרות לדיון בסוגיה רלוונטית למציאות הישראלית ולנתח אותה.
2. בחירה בנושא מורכב ביותר שאיננו בקונצנזוס יכול גרום לדיון סוער שיעורר את התלמידים ללימוד ויהווה התנסות חינוכית ומצע לצמיחה אישית.
3. היצירה מציגה את הערבי הפלשתינאי ומשפחתו באור אנושי ומאפשרת לקורא להתייחס אליו כאדם שווה ובכך יכולה לתרום לקרוב לבבות בין שתי האוכלוסיות.
4. היצירה נכתבה על ידי סופרת ישראלית צעירה והכללת יצירתה חשובה לגיוון רשימת היוצרים שיצירותיהם נכללות בתכנית הלימודים.
5. וועדת המקצוע הציעה לכלול את היצירה בתוך אחד מתוך 5-6 נושאי בחירה הנמצאים בהרחבה על כן מורה יוכל לבחור ביצירות אחרות ולא לשלב יצירה זו בתכנית של כיתתו.

נגד הכללת היצירה בתכנית הלימודים:

1. מערכת החינוך חותרת לחינוך לעתיד ישראלי משותף, סובלנות ומניעת גזענות ובו בזמן מחנכת לשמירה על הזהות והמורשת של תלמידי כל המגזרים. **שמירת האיזון בין המרכיבים איננה דבר פשוט כלל ועיקר.** במציאות הישראלית של הסכסוך היהודי-ערבי, יצירה כזו עלולה לעורר מחלוקת חריפה וסערת רגשות ועלולה אף ליצור, בחלק מהכיתות, את התוצאה ההפוכה ממה שמבקשת היצירה להציג, ובכך ללבות את היצרים ולהגביר את השינאה.
2. בתכנית הלימודים בספרות קיימות יצירות העוסקות בנושאים דומים (חצוצרה בואדי) אך מפרספקטיבה של זמן. היצירה הנדונה היא עכשווית על כן מציבה את הקורא באופן מאוד מוחשי ועוצמתי מול הדילמה של מיסוד האהבה כאשר אין לו את הכלים המלאים לשקול החלטות מסוג זה. צעירים בגיל 16-18 במציאות הישראלית החילונית, אינם נדרשים להכריע בסוגיות כאלה. הסיפור מתבסס על מוטיב רומנטי של אהבה בלתי אפשרית אסורה/סודית. נוער בגיל ההתבגרות נוטה לרומנטיזציה ואין לו, בהרבה מקרים, את הראייה המערכתית הכוללת שיקולים של שמירת הזהות של העם ומשמעות ההתבוללות.
3. ליצירות ספרות יש כוח חזק מאוד. גם הדיון הביקורתי שיערך בכתה (אם ייערך),

מדינת ישראל
משרד החינוך
יו"ר המזכירות הפדגוגית

Head of Pedagogical Affairs

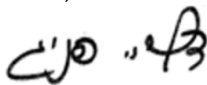
رئيس السكرتارية التربوية

לא יעמוד מול מסר מאוד חזק ביצירה שהנכון והטוב היה מימוש אהבתם של חילמי וליאת. בביקורת על היצירה נכתב: "ספרה החדש של דורית רביניאן, "גדר חיה", הוא ביקורת עצמית חריפה על הישראליות, ובעיקר על החלק השמאלי והליברלי שלה." (מוטי פוגל ynet). כלומר, גם בקרב מבקרי הספרות יש הרואים ביצירה ביקורת של הסופרת עצמה על כך שהרומן לא התמסד.

4. יש חוזה של אמון בין ההורים למערכת החינוך – גם בחינוך הממלכתי רבים מההורים יתנגדו באופן חריף לכך שבנם/בתם ילמדו את הרומן ויראו בכך פגיעה בחוזה בין ההורים למערכת החינוך. יש לזכור כי הבחירה ללמוד את היצירה היא בחירת המורה ולא בחירת התלמידים. יחסים אינטימיים ובוודאי האופציה הפתוחה של מיסודם באמצעות נישואין והקמת משפחה (גם אם אינה יוצאת לפועל בסיפור), בין יהודים ושאינם יהודים נתפסים בקרב קהלים גדולים בחברה כאיום על הזהות הנפרדת (כמו שכתוב על כריכת הספר: "החרדה להיבלע בזולת ולהיטמע עד בלי הכר"....).

בהתחשב בהמלצת מנהלת האגף, שקראה את הספר ולאחר שקלול היתרונות והחסרונות שבהכללת היצירה בתכנית הלימודים ההחלטה היא **לא לאשר את הכנסת היצירה לתכנית הלימודים** לחמש יחידות בספרות בחינוך הממלכתי.

בברכה,

דליה פניג

מ"מ יו"ר המזכירות הפדגוגית

העתק:

מנכ"לית משרד החינוך, גבי מיכל כהן
מנהלת אגף חברה ורוח, גבי אלירז קראוס

מדינת ישראל
משרד החינוך
יו"ר המזכירות הפדגוגית

Head of Pedagogical Affairs

رئيس السكرتارية التربوية

העתק :
גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף חברה ורוח